

Wiktor Hahn

Nieznany list Szymona Szymonowicza

Pamiętnik Literacki : czasopismo kwartalne poświęcone historii i krytyce
literatury polskiej 1/1/4, 138-141

1902

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

et immediati possessoris vacantes, reverendum et venerabilem dominum Alexandrum Wdziekoński, archidiaconum Sandecensem, per reverendissimum in Christo patrem et dominum, dominum Stanislaum Solomowski, Dei gratia Sanctae ecclesiae metropolitanae archiepiscopum et venerabile capitulum eiusdem ecclesiae leopoliensis, tanquam veros et legitimos patronos et collatores nobis ad instituendum et investiendum praesentatum, reverendus dominus vicarius in spiritualibus et officialis generalis leopoliensis, instituendum et investiendum decrevit prout per manus suae capiti illius impositionem instituit in Dei nomine, curam et administrationem spiritualium et regimen temporalium eiusdem sibi committens. Praesentibus venerabilibus, honorandis et discretis dominis Clemente Poniatowski, Stanislaio Albinio artium baccalaureo canonicis, Martino Neapolitano, Gabriele a Felsthin, Martino a Połaniecz, Sebastiano a Chodel vicariis perpetuis ecclesiae metropolitanae Leopoliensis, Stanislaio a Curow organicinio et cantore eiusdem ecclesiae, Georgio Wierzchowski notario publico, testibus ad praemissa vocatis et rogatis, et me Sebastiano Opatoviensi, actorum et coram reverendo domino vicario in spiritualibus scriba.

(Akta konsystoryalne z lat 1556—1618 k. 536.).

XVI.

We Lwowie na posiedzeniu kapituły 12. marca (f. 2. p. Dom. Reminiscere) r. 1571.

Habitationis per venerabilem dominum Petrum Querulanum aedificatae ordinatio seu dispositio.

In eodem generali capitulo conclusum est, ut habitatio per venerabilem dominum Petrum Skarga constructa in dispositione procuratoris domus fiat, qui dispensatae claves ad eam apud se servet et cui capitulares concesserint eandem ad inhabitandum aperiatur. Haec autem dispositio principaliter facta est propter procuratorem iuris terrestris, ut pro adventu eius paratus locus sit ei ad servandas res suas.

(Księga kapit. łać. 47. str. 149—150).

Ferdynand Bostel.

Nieznany list Szymona Szymonowicza.

~~~~~

Dzięki niezmiernej życzliwości i uprzejmości p. dra. P. C. Molhujsena, kustosza działu rękopiśmiennego biblioteki uniwersyteckiej w Leiden (Biblioteek der Rijks-Universiteit te Leiden) ogłaszam poniżej

nieznany zupełnie biografom poety list łaciński Szymona Szymonowicza do Justusa Lipsiusa, niedrukowany dotąd w żadnym wydawnictwie polskiem, ani zagranicznym. List ten znajdujący się w »Justi Lipsii Commercium Epistolicum, inter codices Lipsianos nro. 4« (sygnatura: E codice Lipsiensi 4) udzielony mi w wiernym odpisie przez p. Molhuisena brzmi jak następuje:

Simon Simonides Justo Lipsio S. D.

Non temere dici puto victuros libros genium habere debere: immo ita sentio ipsis scriptoribus, si quid bono publico proferunt, bonos genios, ut tuo verbo utar, praeire eosque manu ducere: ne noctuas Athenas, hoc est, ne tibi, qui ista accuratissime dispexisti, cantilenam tuam recantem, rem ipsam testem adfero. Scripsisti atque edidisti hoc anno libellos quosdam, qui Stoicae disciplinae illustrandae faciunt: partes illius duas pertractasti, quae ad mores, quae ad naturam pertinent¹⁾. Quod tibi in Belgio genius tuus suasit, idem ante complures annos Zamoscio magno genius idem suggesserat, ut viam ac ordinem et capita dialecticae Stoicorum cognosceret et rudereta eius non pauca colligeret; ex cuius mandato et praescripto, cognatus meus, Adamus Bursius, Professor Academiae Zamoscensis, ea auxit, composuit ac edidit²⁾. Vide boni genii bonum factum. Zenonibus³⁾ et Chrysippis⁴⁾ non

¹⁾ Ma ta na myśl Szymonowicz następujące dzieła Lipsiusa:

a) *Justi Lipsii Manuductionis Ad Stoicam Philosophiam Libri Tres*. L. Annaeo Senecae aliisque scriptoribus illustrandis. Antverpiae, Ex Officina Plantiniana, Apud Joannem Moretum. MDCIV. in 4-to. Cum Privilegiis Caesareo ac Regio.

b) *Justi Lipsii Physiologiae Stoicorum Libri Tres*: L. Annaeo Senecae, aliisque scriptoribus illustrandis. Antverpiae, Ex Officina Plantiniana, Apud Joannem Moretum. MDCIV. Cum Privilegiis Caesareo ac Regio. In 4-to. Por. opis bibliograficzny obu dzieł w: »Bibliographie Lipsienne. Oeuvres de Juste Lipse. Gand. 1886 Première série. II. s. 551—555. Por także opis następných wydań obu dzieł z lat 1604. (Paryż), 1610. (Antwerpia), 1644 (Leiden), jakoteż trzech przedruków w zbiorowych wydaniach dzieł Lipsiusa z r. 1613, 1637, 1675 (II. 557—562 i 693—4).

²⁾ Mowa o dziele Adama Burskiego: »Dialectica Ciceronis, quae disperse in scriptis reliquit, maxime ex Stoicorum sententia, cum commentariis quibus ea partim suppletur, partim illustrantur. Opus non solum ad intelligenda Ciceronis scripta sed etiam multorum veterum auctorum ac in his Theologorum Juris consultorum, Medicorum, ac Philosophorum, imprimis utile. Adamus Bursius Academiae Samosciensis Professor composuit. Samoscii 1604.« O współudziale Jana Zamoyskiego w ułożeniu tego dzieła por. J. Kallenbach. *Les humanistes polonais*. Fryburg szwajcarski 1891. s. 35., R Förster: *Zur Handschriftenkunde und Geschichte der Philologie*. VI. Handschriften der Zamoyskischen Bibliothek Simon Simonides und Herennios Metaphysik. *Rheinisches Museum*. LV. (1900) 438.

³⁾ Zenon, z miasta Cicyum na wyspie Cypr, żyjący między r. 345—265 przed Chr., założyciel szkoły stoickiej

⁴⁾ Chrysippos, z Soloi w Cylicyi, ur. około r. 280+207, główny reprezentant szkoły stoickiej.

alium adfuisse credo. Scripta tua, Juste Lipsi, quanta utilitate, quanto applausu generis humani semper prodierint, intelligis, tu ipse abunde 15
nomini tuo superstes. In Stoicis quoque non frustra te nunc fuisse, vel inde indicium capias, quod eundem lapidem moveri contigit apud nos, quem tu versasti. Quid si hoc voluit

20

ὁ μακρὸς κἀναρίθμητος χρόνος,
ὅς φέει τ' ἀθρηλα καὶ φανέντα κρύπτεται.¹⁾

ut virtutis haec magistra, desita hactenus, lucem aspiceret? Putavi me non ingrati rem tibi facturum, si nostra haec quamprimum ad te transmitterem: simul ut paritate studiorum nostrorum gauderes, simul ut ad amicitiam tuam viam hanc mihi facerem: quam ego sive ambitionem meam, sive observantiam tui, nunquam pudori mihi fore existimabo. 25
Id quoque Adamum Bursium pro tua summa eruditione a te postulare scito: si quid ab illo sequius scriptum est, ut nos Magne Magister admoneas, qui tibi libenter fasces submittimus. Bene vale et a Bursio salve. Heroem quoque nostrum Joannem Zamoscium amantissimum tui esse, certo tibi persuadeo. At quantum virum? o si tu illius summam sapientiam, eruditionem exactissimam, benignitatem incredibilem, aliquando degustes? sed iterum vale. Zamoscii Kal. Augusti A^o. MDCIV. 30

Clarissimo et Doctissimo viro Justo
Lipsio etc. Domino et amico observandissimo.

List ten Szymonowicza jest jedynym ze znanej dotąd korespondencyi poety z Lipsiusem. Wspomina w nim Szymonowicz o wydaniu dzieła Burskiego p. n.: »Dialectica Ciceronis«, które przesyła wraz z listem swym Lipsiusowi: dzieło to zdaniem poety powstało pod wpływem Lipsiusa, on to bowiem dziełami swemi o filozofii stoickiej pobudził także Burskiego do pracy w tym samym kierunku. Ma tu na myśli Szymonowicz dwie prace Lipsiusa: »Manuductionis ad stoicam philosophiam libri tres« i »Physiologiae stoicorum libri tres,« nadzwyczaj cenne dla poznania zasad stoickich, cytowane jeszcze nieraz dziś nawet przez uczonych. O treści ich wyraża się w krótkości Szymonowicz: »scripsisti atque edidisti hoc anno libellos quosdam, qui Stoicae disciplinae illustrandae faciunt: partes illius duas pertractasti, quae ad mores, quae ad naturam pertinent« (w. 5 nn.).

Właściwym jednak twórcą dzieła »Dialectica Ciceronis« jest Zamoycki, na co Szymonowicz kładzie wielki nacisk: wiadomość ta jest zgodną z innemi znanemi, podobnemi wiadomościami, podanemi przez Dawida Hilchena,²⁾ Reinholda Heidensteina,³⁾ Justusa Lipsiusa⁴⁾

1) Wiersze z Sofoklesowego Ajaxa (ww. 646—7, słowa Ajaxa.) Rodzajnika w wierszu drugim nie podają nowsi wydawcy.

2) Luctus in obitum Joannis Zamoycki. Zamoscii. 1605.

3) Vitae Joannis Zamoyckii libr. III. Zamoscii 1606.

4) Epistol. select. Chil. cent. V. 7.

i wzmianką samego Szymonowicza, zawartą w wierszu jego, znajdującym się na czele dzieła Burskiego ¹⁾). Pełen jest zresztą list poety wyrazów największego uznania dla pracy wielkiego filologa, z uznaniem wielkiem wyraża się też Szymonowicz o zaletach i zasługach Zamoyskiego.

Na list ów odpowiedział Lipsius dosyć późno, bo dopiero z początkiem listopada 1604 r. List ten, pisany w Lowanium (7 Idus Novembris) jest umieszczony w zbiorach listów Lipsiusa, przedrukował go też Bielowski w Pamiętniku Akademii Umiejętności w Krakowie ²⁾) Dziękuje w nim Lipsius Szymonowiczowi za list, jakoteż książki, jakie od niego otrzymał: »litteras tuas et quod librorum adiunctum fuit, nimis libens legi«, jak zaś z dalszych słów listu wynika, ma na myśli list Szymonowicza z 1/VIII. 1604, jakoteż dzieło Burskiego. Pracy Burskiego oddaje Lipsius niezmierne pochwały: »Jam illa stoica, quam putas, ipso titulo et argumento blandita esse? quid cum coepi legere, tam multa e graecis Latinisque et remotis etiam auctoribus petita: sic adaptata et nexa subtiliter explicata, quam putas, inquam animo affectum et motum esse? Amo illam sectam et conatus sum producere, ut vidisti: sed hanc Logicam partam reformidavi paene tangere, vix otii, certe non languoris huius mei«.

Niezwykła działalność Zamoyskiego, obejmująca tak rozmaite dziedziny, wzbudza w Lipsiuszu niezmierny podziw: »virum in tot et tam arduis occupationibus regni Atlantem, sustinere et has litterarias curas ac lucubrationes posse? Divinum ingenium dicendum est in admirationem aevi, vix in exemplum (quis enim emitetur, vel ausit) datum.«

Na podstawie obu listów można przypuszczać, że listy obu mężów nie są jedynym tylko śladem ich korespondencji: niezawodnie było ich więcej, dotąd jednak reszty listów nie udało się odszukać: podobnież nie można oznaczyć, jakie okoliczności wpłynąć mogły na zawiązanie korespondencji obu mężów.

Wiktor Hahn.

Listy Franciszka Wężyka

z r. 1828—1831.

z archiwum rodzinnego p. Zygmunta Łaszowskiego (jun.).

Listy, niżej podane, pisał poeta do Floryana Piusa Szeligi Łaszowskiego, właściciela klucza Suchodolskiego, ur. 4. maja 1795 r. Floryan Łaszowski był to człowiek bardzo ukształcony, ogromnie lubiony w towarzystwach, przyjaciel Tymona Zaborowskiego, Maurycego

¹⁾ Przedrukował ten wierszyk także Durini w wydaniu Szymonowicza z r. 1772. Varsaviae. s. 325, cytaty dokładne podaje Förster l. l. 438,1.

²⁾ Tom II. (1875) s. 138, w odbitce str. 34.